

Nad domnělým jáchymovským tříkrejcarem J. V. Seelinga z roku 1668

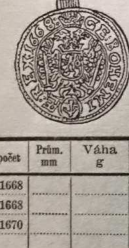
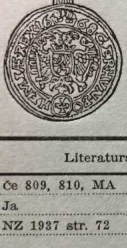
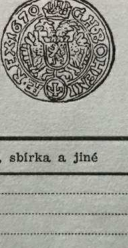
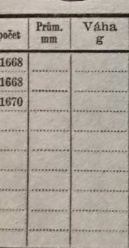
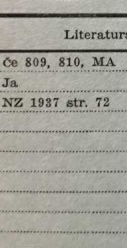
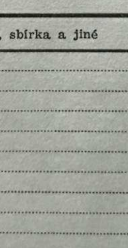
5. ledna 2018 v 19:40

Baví mě dohledávat si k mincím, které se mi podaří získat do sbírky, všechny dostupné informace. Občas se stane, že synergie zjištěných informací společně s postřehy získanými z mince samotné vykrystalizuje v závěry, které by si badatel neměl nechávat jen pro sebe. Takový je i následující případ tříkrejcaru z roku 1668.

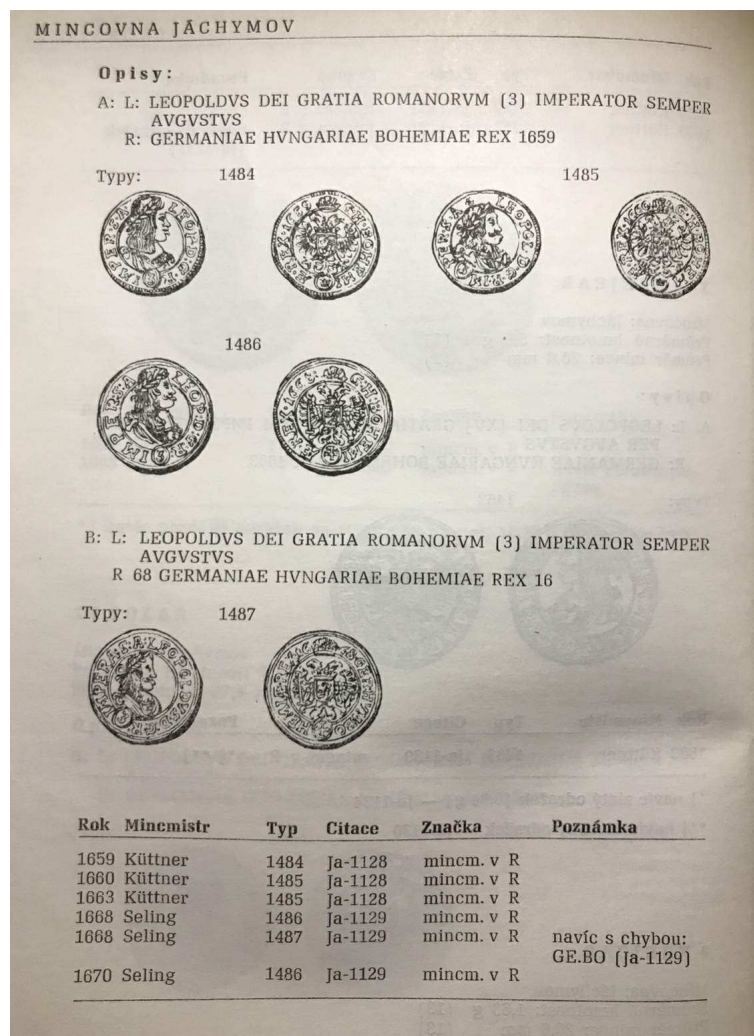

tříkrejcar 1668 Jáchymov - Seeling nebo Praha - Margalík

Tento tříkrejcar je stávající českou literaturou většinou (Janovský: České vládní mince - kartotéka novověku, Praha 1948, Halačka: Mince zemí Koruny české, Kroměříž 1987) přisuzován do jáchymovské mincovny, jako jedna z vůbec posledních ražeb před uzavřením mincovny, předposlednímu mincmistrovi v Jáchymově, nadlesnímu Pavlu Václavu Seelingovi. S tímto určením se z české numismatické literatury neztotožňuje Z. Nechanický ve svém přehledu mincí Leopolda I. (Hradec Králové 1991) a také zahraniční literatura (Miler-Aicholz: Österreichische Münzprägungen, Vídeň 1948 / USA 1981, Herinek: Österreichische Münzprägungen, Vídeň 1972) přiděluje tříkrejcar s mincmistrovskou značkou váhy (někdy též označované jako přesýpací hodiny) do pražské mincovny jako ražbu mincmistra Kryštofa Margalíka. Které určení je tedy správné?

						Groš. _____ 3.		
						Kov: stří.		
						Jáchymov Pavel Václav Seeling (1668-1670).		
Letopočet	Prům. mm	Váha g	Literatura, sbírka a jiné	CNB	Kusů	Zach.	Původ	Cena
1668			Ce 809, 810, MA					
1668			Ja					
1670			NZ 1937 str. 72					

kartotéční lístek z Janovského kartotéky novověku

Halačka: Mince zemí Koruny české

Při hledání informací o výrobě mincí v Jáchymově v posledním období činnosti tamní mincovny jsem narazil na dva poslední inventáře mincovny publikované v Num. sborníku IV. (1957). Podle těchto inventářů přebírali po sobě poslední mincmistři v Jáchymově vybavení mincovny. V inventáři jsou uvedena také razidla. Důležité na tomto místě je, že se v popisu rozlišuje mezi spodky (Stöck) a svršky (Ober). Toto rozlišení je prakticky možné jen u razidel pro ruční ražbu (spodek při ražbě zapuštěný v dřevěném špalku a svršek držený v ruce). Z uvedeného tedy prakticky s jistotou vyplývá, že se v Jáchymově do uzavření mincovny v r. 1671 mincovalo ručně. Má to svoji logiku - mincovna v důsledku útrap třicetileté války a nedostatku důlního i pagamentního kovu mincovala v několika posledních dekádách svojí existence jen velmi sporadicky a tedy nelze předpokládat nákladné vybavení mincovny tehdejší novinkou - válcovacími ražebními stroji.

kapsový válcovací razicí stroj (17. století)

Válcovací ražební stroje byly sice experimentálně, a nutno říci, že vždy k velké nevoli mincovních dělníků, zaváděny v Praze již za Rudolfa II. (mm. Lasanz) a za Ferdinanda II. (mm. Hübmer), ale definitivně se v pražské mincovně ujaly ražební válce až za Leopolda I. Jsou to teprve pražské tří-, šesti- a patnáctikrejčary z let 1664 a 1665 se značkou kotvy mincmistra Kryštofa Margalíka, které stojí na počátku řady válcovaných mincí. Podobně v Kutné Hoře známe válcované mince za mincmistra Kryštofa Kraheho, souvisle někdy od poloviny devadesátých let 17. století. Budějovická mincovna již tou dobou nemincovala (uzavřena cca po 1600) a jáchymovská byla, jak jsme zjistili z dochovaných inventářů, zařízena jen na ruční ražbu.

tříkrejčar 1664 Praha - Margalík

Náš tříkrejčar 1668 je prohnutý z ražby na válcovacím ražebním stroji!

Tato okolnost v návaznosti na výše uvedené postačí k prakticky nepochybnitému přiřazení mince se značkou vah (nebo v uvedených konsekvencích tedy spíše kotvy) do pražské mincovny. Jednat by se tak mělo o ražbu mincmistra Kryštofa Margalíka (byť s poněkud odlišnou podobou značky, než bývá zvykem).

Nicméně zde stojíme opět před určitou historickou nesrovnalostí. Literatura uvádí dobu působnosti Margalíka v úřadu mincmistra v Praze v letech 1655 - 1668. Existuje však tříkrejčar s totožnou mincmistrovskou značkou z roku 1670! Je tedy přidělení do Prahy tak jisté? Domnívám se, že ano. Je známo i z jiných případů, že se v mincovně použila k ražbě, ať už záměrně nebo omylem, starší razidla (např. pražský malý groš Rudolfa II. z r. 1583 se značkou mincmistra Jana Hardera, přestože už tři roky zastával úřad mincmistra Tobiáš Gebhard).

Uvedené zjištění mně přineslo tak trochu zklamání. Myslel jsem si, že mám do sbírky reprezentanta jáchymovské mincovny za vlády císaře Leopolda. Tento tříkrejčar 1668 je sice vzácností výskytu s ražbami posledního razícího mincmistra v Jáchymově - J. J. Küttnera srovnatelný, ale bohužel se nejedná o produkt jáchymovské mincovny:-(Nezbyvá tak, než dál toužebně vyhlížet některou ze vzácných ražeb Küttnerových.

[Krásný exemplář Küttnerova tříkrejčaru z diskusního fóra sberatel.com](http://www.sberatel.com)